

протиріччями, активним пошуком оптимальних бізнес-моделей та вимагає розробки теорії та методології управління інтеграційними структурами, формування концепції ефективного розвитку інтегрованих структур в туризмі, адаптації її основних положень у систему важелів та інструментів механізму управління інтеграційною діяльністю туристичних підприємств та організацій. [1]

Конкурентоспроможність як національної економіки в цілому, так і регіональної зокрема представляє собою здатність відкритих для міжнародної конкуренції компаній, галузей промисловості та регіонів країни забезпечувати порівняно високий рівень доходів і заробітної плати населення. Так, щорічно за підсумками звітного періоду Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) складається рейтинг різних держав світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності, який включає в себе 12 компонентів, прийнятих до уваги. У десятку країн-лідерів глобального рейтингу конкурентоспроможності впродовж кількох останніх років входять практично без зміни такі держави, як Сінгапур, США, Гонконг, Нідерланди, Швейцарія, Японія, Німеччина, Швеція, Великобританія, Данія.

Україна в 2019 році втратила дві позиції і займає 85 місце у глобальному рейтингу конкурентоспроможності, Словаччина – 42 місце, Угорщина – 47, Польща – 37, Румунія – 51. [2] У порівнянні з попереднім роком Польща залишилися на колишній позиції – 37, Румунія піднялася на 51 (+1), Угорщина на 47 (+1), Молдова на 86 (+2), Словаччина знизилася до 42-го місця (- 1).

У 2012 році Україна в ВЕФ була 73-ю зі 144 країн, в 2013-му опустилася на 84-ту позицію зі 148 країн, після 2014 року – піднялася одразу на 76-те місце зі 144 країн, проте у 2015 році зайняла вже лише 79-ту позицію з 140 країн, а в 2016 році – 85-ту позицію з 138. У 2017 році країна піднялася на 81-ше місце в рейтингу зі 137 країн, а в 2018 мала 83-тню позицію зі 140 країн.

При цьому до конкурентних переваг країни можна включити стабільність політичної і правової системи, частку ВВП на душу населення, низьку інфляцію, оптимальний експорт, наявність природних ресурсів, вигідне географічне розташування країни, високий рівень і конкурентоспроможність людських ресурсів. Велике значення мають також регіональні проекти у сфері високих технологій, у тому числі проекти суміжних територій країн, з якими історично склалася інтеграційна взаємодія, зокрема, України, Словаччини, Угорщини, Польщі.

Список використаних джерел:

1. Босовська М.В. *Інтеграційні процеси в туризмі : монографія / М.В. Босовська.* – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. –С. 6-7
2. *Global Competitiveness Index 4.0 [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/competitiveness-rankings/>*

УДК 332.012.334

Е.В. МАРКОВА

аспірант,

Науковий керівник: д.е.н., проф. Гоблик В.В.,

Мукачівський державний університет,

м. Мукачево, Україна

РОЛЬ МАЛИХ МІСТ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТРУКТУРНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Підвищена увага до соціально-економічного розвитку малих міст в умовах децентралізації обумовлена тим, що згідно перспективних планів формування об'єднаних територіальних громад Закарпатської області абсолютна більшість із них стають їх центрами, які покликані взяти на себе виконання цілого ряду функцій і повноважень не

лише в їх територіальних межах, але і прилеглих до них населених пунктів. По суті, мова йде про розвиток міста як спеціалізованої ланки системи муніципального управління в територіальній структурі локальних соціально-економічних господарських систем, а відповідно необхідність функціонування його в якості ядра системи муніципального планування і управління. Така постановка проблеми вимагає відповіді на питання яким повинна бути роль міста в системі господарського і соціального управління в умовах переходу від автономного міста до агломерації, тобто групової системи населених пунктів як форми взаємопов'язаного розвитку міських і сільських поселень, об'єднаних в територіальну громаду на основі єдиної виробничої, транспортної інфраструктури, функціонуючої мережі обслуговування населення, наявного природного і людського потенціалу.

Економічною базою переходу від автономного міста до агломерації (об'єднаних територіальних громад) служить інституалізація нових організаційно-правових форм господарювання, стимулювання розвитку підприємницького сегменту локальних господарських формувань, функціонування бізнесових структур, діяльність яких спрямована на ефективне використання місцевих ресурсів та пошук джерел саморозвитку, науково-виробничих об'єднань, кооперативів, які забезпечують новий за своєю природою територіально-груповий тип концентрації виробництва і населення. Звідси стає очевидним, що ключовою функцією малих міст регіону як центрів територіальних громад, включаючи і селища міського типу, є активізація структурних процесів, під якими розуміється сукупність локалізованих в даній територіальній громаді зв'язків та видів діяльності, детермінованих системою регіонального поділу праці та сфер трудової діяльності. Із наведеного стає очевидним, що структурна перебудова економіки є одним із тих ефективних і реальних механізмів в умовах ринку, який дозволяє органам місцевого самоврядування здійснювати ефективне управління соціально-економічним розвитком громади.

Аналіз структурних процесів в Закарпатській області показує на їх неоднозначність та суперечливий характер. З одного боку, «протягом останніх років спостерігається низка низки негативних явищ, зумовлених втратою виробничого потенціалу, низькою інтенсивністю структурних змін, недостатнім рівнем підприємницької активності, невідповідністю існуючої структури економіки регіонів потребам розбудови інноваційної та постіндустріальної економіки» [1, с. 14]. А з другого боку, відбувається неухильний ріст частки самодіяльних форм трудової діяльності, сімейних видів ведення бізнесу, різних форм індивідуальної трудової діяльності, що закладає фундамент для розвитку багатоукладності економіки, сприяє розвитку конкуренції.

Суперечність структурних процесів об'єктивно вимагає їх врахування в процесі економічної трансформації локально-просторових господарських систем в сукупності з особливостями їх прояву та протіканням на регіональному рівні господарювання. Цей органічний зв'язок є методологічною базою формування структурних зрушень в економіці і розуміння єдності регіональних і локальних економічних процесів. Принаймні це означає, що структурні зміни на рівні територіальної громади не можуть бути довільними, а повинні враховувати своєрідність регіональної соціогосподарської системи [2, с. 22-23]. По суті, мова йде про вибір стратегії господарського розвитку нових територіальних громад в межах функціонуючих регіональних економічних пріоритетів та врахування того, що переважна більшість з них буде мати агропромисловий вектор розвитку. Це суттєво підвищує інтеграційну функцію малих міських поселень як основного елемента територіальної структури господарства і системи розселення завдяки включення їх в господарські зв'язки, задіяні різних форм агропромислової кооперації, зміщення акценту на підтримку виробництв, які забезпечують завершений цикл виробництва з високою доданою вартістю, включення в сферу транскордонних

економічних зв'язків, активізація діяльності містоутворюючих промислових підприємств [3-5].

В цьому контексті вкрай важливим є формування механізму економічної координації діяльності об'єднаних територіальних громад, завдяки чому стає можливим подолання дезінтеграційних процесів, перехід до інтеграції, узгодженості дій, гармонізація економічних інтересів, досягнення синергетичного ефекту від раціонального використання виробничо-ресурсного та людського потенціалу.

Список використаних джерел:

1. *Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети сталого ендегенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ* / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2018. – 157 с.

2. Мікловда В.П. *Область еколого-економічного розвитку (до постановки питання про формування концепції соціально-економічного розвитку Закарпатської області)* / В.П.Мікловда, М.І.Пітюлич. – Ужгород: Патент, 1999. – 66 с.

3. Гоблик В.В, Гарапко Е.В.- *Розвиток малих міських поселень нормативно – правовий аспект* - Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» , Серія : «Економічні науки» № 7 (7) / 2017 р.

4. *Концепція стійкого розвитку сільських територій Закарпатської області на 2021-2027 рр.* / В.П.Мікловда, В.В.Гоблик, М.І.Пітюлич, М.М.Пітюлич, С.В.Сембер // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка».* – 2019. – Вип. 2 (54). – С. 10-16.

5. *Регулювання трудовіграційних процесів в транскордонному регіоні: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Пітюлича М. І.; [М.І. Пітюлич, В.В. Гоблик, Т.Д. Щербан та ін.] – Мукачево: Вид-во МДУ, 2015. – 148 с.*

УДК 334:332.1

М.В. МЕЛЬНИКОВА

доктор економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України,
м. Київ, Україна

**ПРО ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СФЕРІ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МІСТА НА ПОСТКОНФЛІКТНИХ ТЕРИТОРІЯХ**

Трансформація господарських процесів відбувається як під впливом об'єктивних (пов'язаних з ринковими перетвореннями), так і суб'єктивних причин (пов'язаних із виникненням надзвичайних та кризових ситуацій, пов'язаних з природними катаклізмами, епідеміями, бойовими діями). Постконфліктне та посткризове відновлення економіки є достатньо тривалим процесом, спрямованим на стабілізацію різних сфер діяльності територій постраждалих від надзвичайних ситуацій (включаючи бойові дії). Вітчизняний та зарубіжний досвід відновлення економіки та встановлення спеціальних режимів господарювання в постконфліктний період докладно розглянуто фахівцями, зокрема у дослідженнях [1-5]. Спираючись на них, визначимо особливості господарювання на постконфліктних територіях вельми важливої сфери міської економіки – сфери життєзабезпечення.

Сфера життєзабезпечення міста поєднує підприємства, що виробляють та надають послуги водо-, тепло-, електро-, газопостачання, капітального ремонту, збирання та

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>